

FÖRDJUPNING

Budgetpropositionen för 2018

Åtgärderna i budgetpropositionen för 2018 innebär, enligt Konjunkturinstitutets beräkningar, att de offentliga utgifterna ökar med 36 miljarder kronor och inkomsterna minskar med 4 miljarder kronor i förhållande till tidigare beslutad politik (se tabell 20). Sammantaget innebär detta att budgeten försvagar det finansiella sparandet för offentlig sektor med 40 miljarder kronor.

ÖKADE MEDEL TILL SKOLA, VÅRD, FÖRSVAR, POLIS OCH KLIMATET ÖKAR UTGIFTERNA MED 36 MILJARDER KRONOR

Budgetpropositionen för 2018 innehåller förslag till åtgärder på utgiftssidan om sammantaget 40 miljarder kronor. Anslagsökningarna uppgår till 46 miljarder kronor. Av dessa åtgärder beror 4 miljarder kronor på höjda statsbidrag till kommunsektorn som kompensation för sänkningen av skatten för personer 65 år och äldre, vilket innebär lägre kommunala skatteintäkter. Korrigerat för detta uppgår anslagsökningar som påverkar de offentliga finanserna till 42 miljarder kronor. Regeringen föreslår även anslagsminskningar på en del områden om totalt 6 miljarder kronor. Sammantaget ökar därmed utgifterna med 36 miljarder kronor (se tabell 20).

Nästan 60 procent av reformerna på utgiftssidan, drygt 21 miljarder kronor, avser offentlig konsumtion. Av dessa medel går 14 miljarder till kommunal sektor och är framför allt riktade statsbidrag till olika ändamål inom vård⁶² (7,5 miljarder kronor) och grundskola⁶³ (3,5 miljarder kronor).

Den kommunala vuxenutbildningen, som främst består av komvux, yrkesvux och yrkeshögskolan, föreslås tillföras drygt 1 miljard kronor för att utöka antalet platser. Kommuner och landsting, som anställer personer som står långt från arbetsmarknaden genom det arbetsmarknadspolitiska programmet extratjänster, tillförs också ytterligare statsbidrag om 0,5 miljar-

⁶² Vården föreslås få 2 miljarder kronor för att förbättra arbetsmiljön och 1 miljard kronor för att korta nuvarande värdköer genom den så kallade Patientmiljarden. Därtill anslås ytterligare 1 miljard kronor till fortsatt satsning på förlossningsvården. En särskild satsning om 0,5 miljarder kronor görs också på barn- och ungdomsvården. Landstingen föreslås också tilldelas ökade statsbidrag på nästan 3 miljarder kronor med anledning av det avtal för läkemedelsförmånen som slöts våren 2017. Detta är ett avtal mellan stat och landsting om fördelningen av kostnaderna för receptbelagda läkemedel.

⁶³ Skolor i socioekonomiskt utsatta områden föreslås ges ett tillskott om 1,5 miljarder kronor för att förbättra arbetsmiljön och resultaten. Därtill föreslås flertalet mindre skolsatsningar om nästan 2 miljarder kronor i form av bland annat lovskola, fri kollektivtrafik för skolungdomar samt olika etableringssatsningar inom grundskola och gymnasiet.

der kronor för att bland annat förbättra möjligheterna till handledning på arbetsplatsen.

Inom statlig konsumtion uppgår de föreslagna åtgärderna till 8 miljarder kronor. De enskilt största åtgärderna avser försvaret respektive polis och rättsväsende. Försvaret föreslås tillföras 3 miljarder kronor och Konjunkturinstitutet antar att 2 miljarder kronor avser offentlig konsumtion och att 1 miljard kronor används till investeringar. Polis och rättsväsende föreslås sammantaget få resursförstärkningar om 3 miljarder kronor.

Regeringen föreslår också att 5 miljarder kronor avsätts till olika klimatåtgärder. Av dessa bedömer Konjunkturinstitutet att 3 miljarder kronor är olika transfereringar till företag och hushåll. Dessa består av bidrag till olika projekt inom näringslivet samt subventioner och premier för miljöbilar, elcyklar och solceller. Offentliga investeringar utgör 1 miljard kronor och resterande del offentlig konsumtion.

En av de större åtgärderna i budgetpropositionen är höjningen av barnbidraget med 200 kronor per månad. Detta ökar transfereringarna till hushållen med 4 miljarder kronor. Hushållen föreslås också få ökade transfereringar genom höjda nivåer i sjuk- och aktivitetsersättningen, höjt tak i sjukpenningen, höjt bostadstillägg till pensionärer och höjt studiebidrag. Sammantaget höjs transfereringarna till hushållen med 10 miljarder kronor.

Transfereringarna till företagen föreslås sammantaget höjas med 3 miljarder kronor, vilket till stor del följer av klimatsatsningen. Utöver detta påverkas transfereringarna till företagen även av ökade medel till Samhall och höjt lönebidragstak.

PERMANENTA ÅTGÄRDER SOM UTÖKAS 2019 OCH 2020

Konjunkturinstitutets tolkning är att den största delen av utgiftsökningarna är att betrakta som permanenta. Regeringen aviserar dessutom att många av reformerna kommer att utökas 2019 och 2020. Det är framför allt klimatåtgärderna och statsbidragen till kommuner och landsting som utökas. Detta ökar i sig utgifterna med ytterligare 15 miljarder kronor 2019 och ytterligare 13 miljarder kronor 2020. I detta ingår bland annat regeringens förslag att höja de allmänna statsbidragen till kommuner och landsting med 5 miljarder kronor 2019 och ytterligare 5 miljarder kronor 2020.

ÅTGÄRDERNAS EFFEKTER PÅ ARBETSMARKNADEN

Konjunkturinstitutets samlade bedömning är att de nya åtgärderna på arbetsmarknadsområdet får begränsade effekter på sysselsättningen och arbetslösheten på kort sikt.

Det finns stora utbildningsbehov till följd av det tidigare stora inflödet av flyktingar. Konjunkturinstitutets bedömning är att det är positivt att satsa på arbetsmarknadsnära utbildning. Fler personer i utbildning leder dock till färre personer i arbetskraften. Därmed blir både sysselsättningen och arbetslösheten något lägre. Konjunkturinstitutet bedömer dock att det tar tid att öka volymerna i utbildning. På ytterligare längre sikt är effekterna beroende av hur mycket utbildningen ökar individernas jobbchanser. Dessa effekter är mycket svåra att uppskatta.

För att bedöma vilka arbetsmarknadseffekter ett utökat antal utbildningsplatser har, behöver dessa ställas i relation till storleken på målgruppen och dess behov.

Både målgruppens storlek och det genomsnittliga behovet av utbildningsinsatser har ökat till följd av hög flyktinginvandring där många saknar gymnasieutbildning. Det är osäkert hur stora utbildningsinsatser som krävs för att målgruppen ska uppnå exempelvis gymnasiekompetens. Dessutom är det svårt att bedöma vad de som deltar i utbildningsåtgärder hade gjort annars.

Konjunkturinstitutets bedömning är att utökade utbildningsplatser kan minska jämviktsarbetslösheten. Konjunkturinstitutet beaktar effekter av de utökade utbildningsplatserna på jämviktsarbetslösheten genom att i den demografiska framskrivningen av jämviktsarbetslösheten anta att befolkningens utbildningsnivå är konstant. Utan utökade utbildningsplatser, vid dagens situation, skulle befolkningens utbildningsnivå minska, vilket skulle öka jämviktsarbetslösheten till följd av sämre matchning.

Regeringen föreslår också förändringar i anställningsstöden. En förenkling av anställningsstöden kan underlätta för arbetsgivare att utnyttja stöden. Hur de föreslagna ändringarna påverkar sysselsättningen och arbetslösheten beror i huvudsak på hur det totala antalet personer i sysselsättningsprogram förändras. Antal personer i sysselsättningsprogram framöver ökar framför allt till följd av införandet av extratjänster. Konjunkturinstitutets bedömning är att volymutvecklingen inte kommer att påverkas av de föreslagna regeländringarna.

Stödet till kommuner och landsting som anställer personer på extratjänster ser Konjunkturinstitutet inte som ett stöd som kommer att påverka ökningstakten av antalet extratjänster jämfört med tidigare bedömning. Stödet kommer istället göra det möjligt för kommuner och landsting att i större utsträckning kunna ta hand om de som anställs på extratjänster.

SKATTERNA SÄNKES MED 4 MILJARDER KRONOR

Regeringen föreslår både skattesänkningar och skattehöjningar. Åtgärderna innebär att skatterna sammantaget sänks med 4 miljarder kronor (se tabell 20). Skattehöjningarna uppgår till

5 miljarder kronor och skattesänkningarna till 9 miljarder kronor.

Det är framför allt hushållen som föreslås få sänkt skatt. Den enskilt största sänkningen följer av höjningen av grundavdraget för personer som är 65 år eller äldre. Höjningen av grundavdraget minskar hushållens direkta skatter med 4,4 miljarder kronor. Regeringen aviserar också ytterligare höjning av grundavdraget för personer som är 65 år och äldre för 2019 och 2020. Regeringen föreslår också att skattereduktion för fackföreningsavgiften återinförs från och med 1 juli 2018. Detta innebär 1,3 miljarder kronor i sänkt skatt för hushållen 2018 och lika mycket till 2019 eftersom skattereduktionen 2019 gäller för avgiften som är inbetald under alla årets månader. Hushållen får höjd skatt genom höjd fordonsskatt och höjd skatt på investeringssparkonto. Sammantaget sänks skatterna för hushållen med 4,6 miljarder kronor (se tabell 20).

Regeringen föreslår att det så kallade växa-stödet för den första anställda utökas för att ytterligare uppmuntra egenföretagare att anställa. Denna åtgärd innebär lägre inkomster för staten i form av arbetsgivaravgifter med motsvarande knappt 2 miljarder kronor (se löneberoende produktionsskatter i tabell 20).

Regeringen föreslår också en höjning av resolutionsavgiften, vilket är en produktionsskatt enligt nationalräkenskaperna. Höjningen innebär 2 miljarder kronor netto mer i inkomster för staten.

Regeringen föreslår även en rad ändringar när det gäller skatt på energi och miljö. Vissa skatter höjs och andra sänks och nya skatter tillkommer. Sammantaget innebär dessa ändringar ökade intäkter för staten på 0,4 miljarder kronor. Den enskilt största förändringen är den så kallade flygskatten som väntas inbringa ca 1 miljard kronor 2018.

Företagens skatter och avgifter påverkas indirekt av flera av skatteändringarna inom miljö- och energiområdet, utvidgat växastöd och förändringen av resolutionsavgiften. Företagen påverkas också direkt av införandet av en ränteavdragsbegränsning för företag i linje med ett direktiv från EU. Detta kombineras med en aviserad sänkning av bolagsskattesatsen från 22 till 20 procent. Sänkningen syftar till att inte öka beskattningen av bolagssektorn som helhet när skattebasen breddas. Därför syns inte denna ändring i tabell 20.

Tabell 20 Finanspolitiska åtgärder i budgetpropositionen för 2018 och påverkan på finansiellt sparande i offentlig sektor

Miljarder kronor

	BP2018
Utgifter	36,3
Offentlig konsumtion	21,4
<i>Statlig konsumtion</i>	7,8
<i>Statsbidrag till kommunerna för ökad konsumtion</i>	13,7
Offentliga investeringar	1,7
Transfereringar till hushåll	9,7
Transfereringar till företag	2,8
Transfereringar till utland	0,6
Inkomster	-3,9
Hushållens direkta skatter	-4,6
<i>Varav till kommunen</i>	-4,4
<i>Varav till staten</i>	-0,2
Företagens direkta skatter	0,0
Direkta skatter från utland	0,4
Produktionsskatter	0,3
<i>Varav löneberoende</i>	-1,7
<i>Övriga produktionsskatter¹</i>	2,0
Produktskatter	0,1
<i>Moms</i>	-0,3
<i>Energi och miljö</i>	0,4
<i>Övriga produktskatter</i>	0,0

¹ Inkluderar bland annat förändringen av resolutionsavgiften som är en produktionsskatt enligt Nationalräkenskaperna. Regeringen beaktar inte ändringen av resolutionsavgiften i tabell 6.30 eller tabell 1.1 i budgetpropositionen för 2018. Den beaktas dock i tabell 9.1 i budgetpropositionen.
Anm. Beloppen avser nivåförändring i förhållande till fattade beslut till och med 2017 års ekonomiska vårproposition.

Källor: Regeringen (budgetpropositionen för 2018 tabell 6.30 och 8.14) och Konjunkturinstitutet.